

Latvijas Aviācijas vēsture īsumā

Publicēts: 03.11.2020.

Aviācijas pirmsākumi Latvijā

1670.gads Latviešu kalējs Zviedris – Johansons izgatavoja lidaparātu.

1785.gads Kurzemes hercogistes latviešu izcelsmes mehāniķis E. J. Bīnemanis uzbūvēja pirmos gaisa balonus un sekmīgi divas reizes demonstrēja pacelšanos gaisa balonā.

1909.gads T. Kalups Rīgā nodibina pirmo lidmašīnu ražošanas rūpnīcu "Motors".

1910.gads T. Meinbaums Rīgā pirmo reizi paceļas gaisā ar lidmašīnu.

1910.gads Pirmais lidojums Latvijā lidaparātam ar motoru (pilots A. Kuzminskis, lidojuma ilgums - 56 sekundes).

Aviācija pirmajā brīvvalstī

1920.gads Nodibināts "Latvijas Aeroklubs" pēc lidotāja K. Viziņa aicinājuma.

1925.gads Nodibināta lidmašīnu fabrika "Christine Backman".

1930.gads Satiksmes ministrijas Gaisa satiksmes daļa sāk reģistrēt Latvijas civilās lidmašīnas. Latvijai piešķir pazišanas zīmi YL.

1934.gads Latvijas valdība pieņem noteikumus par civilo aviāciju.

1937.gads Darbību sāk PSRS lidsabiedrība "Aeroflot".

1940.gads Civilo un militāro aviāciju pārņem PSRS.

Latvijas aviācijas rūpniecība

Aviācijas rūpniecības pirmsākumi Latvijā ir meklējami 20.gs sākumā, kad T.Kaleps iegādājās brāļu Raitu tipa lidmašīnu un sarīkoja izstādi. Tā rezultātā viņam radās liela interese par aviāciju un viņš savā rūpnīcā "Motors" uzkonstruēja un sāka ražot motorus. Viņa veiksmīgākā konstrukcija bija motors M-1, kuru iekļāva Krievijas impērijas Gaisa spēku apbruņojumā, jo tas bija ļoti drošs un ekonomisks.

Civilā aviācija laika posmā no 1945. -1991. gadam

Latvijā civilo aviāciju regulēja Latvijas civilās aviācijas pārvalde, kas atradās PSRS Civilās aviācijas ministrijas pakļautībā.

Komerclidojumiem no Rīgas izmantoja Spilves un Rumbulas lidlaukus, kā arī lidostu "Rīga" no 1974. gada.

Komercaviācijā šajā laikā izmantoja lidmašīnas Li -2, IL-12, IL -14, IL -18, TU-104, TU-134, TU-154, AN -24, AN-26, JAK 40.

Plaši tika izmantota aviācija lauksaimniecībā agroķīmijas darbos. Latvijā bija ap 100 agroķīmijas lidlauku, kur izmantoja lidmašīnas AN - 2.

Speciālajos aviācijas darbos izmantoja arī helikopterus Mi -2.

Sanitārajā aviācijā izmantoja lidmašīnas JAK -12 un helikopterus Mi -2.

Sporta aviācija bija DOSAAF pakļautībā un atradās Bauskas, Cēsu, Glūdas, Ciravas, Langaču lidlaukos.

Civilā aviācija no 1991. gada

1991. gada 1. oktobrī notika Latvijas civilās aviācijas pārvaldes sadalīšana trijās patstāvīgās struktūrās – valsts aviokompānijā, valsts lidlauku uzņēmumā un valsts uzņēmumā "Gaisa satiksmes vadības organizēšanas centrs". Līdz ar to radās iespēja Latvijā veidot valsts un privātās aviosabiedrības.

1992. gadā valsts īpašuma akciju sabiedrība "Latvijas Avioliņijas" (Latavio) bija viena no spēcīgākajām jaundibinātajām aviosabiedrībām, kas veica regulārus pasažieru pārvadājumus uz 13 dažādām Eiropas un Krievijas pilsētām.

Dažādu ekonomisku un finansiālu faktoru ietekmes rezultātā, dažas no jaunizveidotajām aviosabiedrībām pārtrauca savu darbību, bet citas sekmīgi turpināja attīstību.

Šodien

Latvijas aviācijas nozarē sekmīgi darbojas aviosabiedrība A/S, "Air Baltic Corporation" un galvenās privātās aviosabiedrības A/S "RAF - AVIA", SIA "SmartLynx Airlines" un helikopteru aviosabiedrības SIA "Baltijas helikopters" un SIA "GM helicopters". Starptautiskos lidojumus nodrošina Starptautiskās lidostas - "Rīga", "Liepāja" un "Ventspils". Lidosta "Rīga" ir kļuvusi par vienu no vadošajām lidostām Baltijas valstīs.

Latvijas Republikas gaisa telpas izmantošanu un gaisa satiksmes organizēšanu veic valsts akciju sabiedrības "Latvijas gaisa satiksme" (LGS), kas savā darbībā izmanto modernu sakaru navigācijas un radiolokācijas līdzekļus un ES standartiem atbilstošas procedūras.

Papildus informācija par aviācijas vēsturi atrodama:

[K.Irbīša dzīves un darba gājums](#)

Andersons E. "Latvijas bruņotie spēki un to priekšvēsture", "Daugavas Vanaga Apgāds" 1983

Brūvelis E. "Latvijas aviācijas vēsture", "Jumava" 2003

Irbītis K. "1904-Of struggle and flight: the history of Latvian aviation", "Canadas Wings, Inc." 1986

<https://www.caa.gov.lv/lv/latvijas-aviacijas-vesture-isuma>